

Aan:

Minister Kaag

Cc:

Ministerie van Buitenlandse Zaken: Hanneke Schuiling, Kitty van der Heijden, Jules Gerzon

Inzake: Verstrekte exportkredietsteun in relatie tot het Mozambique LNG project

11 mei 2021

Geachte Minister Kaag,

Wij zijn geschokt en ontdaan. Sinds 2014 zijn wij met uw exportkredietverzekeraar Atradius DSB en uw ministerie in gesprek over de mogelijke ondersteuning van Nederlandse bedrijven bij het Mozambique LNG-project in de provincie Cabo Delgado. We hebben vanaf het begin van dit proces aangegeven dat de gaswinning in het gebied olie op het vuur van de daar al sluimerende conflicten zou zijn en gewaarschuwd voor de complicaties die grootschalige gaswinning in het gebied zou meebrengen voor de sociaal-economische situatie ter plaatse. Ook hebben we, samen met een netwerk van lokale organisaties, vakbonden, gemeenschappen en wetenschappers, er op aangedrongen dat deze steun grote mensenrechtenrisico's met zich meebrengt voor de lokale bevolking en het milieu, alsmede in strijd is met het klimaatakkoord van Parijs.

Ons is keer op keer verteld dat de verzekering nog niet was afgegeven en dat er, samen met de partijen die de verzekering af zouden sluiten, zorgvuldig gekeken werd, of er inderdaad voldoende rekening gehouden zou worden met de belangen van de bewoners van het gebied.

Sinds 2017 heeft het geweld meer dan een half miljoen op de vlucht doen slaan. Op 24 maart jl. is een gewelddadige aanval gepleegd in de stad Palma. Hierbij vielen tientallen doden en sloegen duizenden mensen op de vlucht. De aanwezige multinationale bedrijven hebben het gebied onder gewapende escorte moeten verlaten. Het bevreemdt ons dan ook zeer dat op 4 mei jl. zonder verdere toelichting ineens op de website van Atradius DSB te lezen is dat ruim een maand eerder op 25 maart een verzekering ter waarde van 900 miljoen euro is afgegeven. De omvang is ook veel groter dan de eerder publiekelijk vermeldde 600 miljoen euro. We vinden het gebrek aan communicatie en transparantie zeer problematisch. Daarnaast achten we het ronduit schokkend dat deze verzekering op 25 maart, een dag *na* de gewelddadige aanval, werd afgegeven.

Tot nu toe heeft u ons voor alle formele communicatie over de toekenning van verzekeringen door de Nederlandse Staat, doorverwezen naar uw collega Vijlbrief op het Ministerie van Financiën. Wij menen dat, nu de lokale situatie in het projectgebied is verworden tot een situatie van gewelddadig conflict, we ons ook direct aan u moeten richten. Immers, u bent niet alleen medeverantwoordelijk voor de exportkredietverzekering-portefuielle, maar draagt eindverantwoordelijkheid op het beleid voor internationale samenwerking. Wij kunnen die laatste agenda niet rijmen met de beslissing, een dag nadat er gewelddadigheden zijn uitgebroken, om de exportkredietverzekering toe te kennen.

Gegeven deze tegenstelling tussen de ontwikkelingssamenwerking-agenda en de toekenning van de exportkredietverzekering vragen wij ons het volgende af:

- Wat zijn uw overwegingen als Minister van Handel en OS geweest om akkoord te gaan met een garantie vanuit de Nederlandse Staat voor activiteiten die in direct verband te brengen zijn met openlijk en gewelddadig conflict dat grote ellende voor aanzienlijke groepen mensen aanricht, en allerm minst de ontwikkeling van arme delen van de bevolking van Mozambique bevordert? Kunt u openheid geven over de motieven achter deze beslissing? Heeft u meegewogen dat, nu de situatie al ernstig uit de hand gelopen is, er een groot risico bestaat dat de vermoedelijke schade onder deze exportkredietverzekering leidt tot een toename van de toch al immense schuld van de Mozambikaanse Staat, met alle gevolgen van dien voor essentiële publieke diensten als gezondheid, onderwijs, institutionele ontwikkeling etc.? Gaat u helpen voorkomen dat eventuele ontstane schade die op de polis kan worden verhaald niet als schuld terecht komt bij de Mozambikaanse overheid, en daarmee bij de Mozambikaanse belastingbetaler?
- Kunt u aangeven of u overweegt om additionele inzet te plegen in het gebied, om ervoor te zorgen dat de bevolking op effectieve wijze wordt bijgestaan, nu het conflict is opgelaid?
- Kunt u aangeven op welke wijze de lokale bewoners betrokken zullen worden bij de verdere ontwikkelingen in het gebied?

Wij menen dat we tot nu toe constructief hebben bijgedragen aan een optimaal en zorgvuldig afgewogen besluit inzake de exportkredietverzekeringsaanvraag. De lijst van onderlinge gesprekken en informatie-uitwisseling van onze kant en die van onze lokale collega-organisaties is lang (zie annex). Uw besluit om, ondanks de lokale uitbraak van geweld, de verzekering toch af te geven staat haaks op het vertrouwen dat wij in de dialoog zochten. Wij verzoeken u nu met klem:

1. In het kader van de lopende WOB alle informatie openbaar te maken die aan de basis van de toekenning op 25 maart heeft gestaan. Inclusief uw onderbouwing van de claim dat het Mozambique LNG-project 'per saldo' niet negatief zou zijn op sociaal en milieugebied en de rapporten van het IMF en de Wereldbank waarop u (mede) uw keuze hebt gebaseerd om de polissen in relatie tot het Mozambique LNG project te verlenen.
2. Atradius DSB publiekelijk ter verantwoording te roepen over:
  1. het niet voldoen aan het transparantiebeleid van Atradius DSB;
  2. het advies van Atradius DSB aan de Nederlandse staat aangaande het Mozambique LNG-project en de betreffende MVO-beoordeling;
3. de omgang en informatievoorziening te verbeteren van Atradius DSB naar lokale gemeenschappen alsmede Nederlandse NGOs die opkomen voor hun partners in Mozambique, en voor milieu- en klimaatbelangen.

Voor ons is de gang van zaken rondom het project in Noord-Mozambique zeer zorgelijk en verontrustend. Het gebrek aan transparantie naar, en inspraak van de plaatselijke bevolking in de besluitvorming en de totale veronachtzaming van hun welzijn, is helaas exemplarisch voor de manier waarop dit soort grootschalige projecten mede door uw ministerie en Atradius DSB als uitvoerder, worden uitgerold. Wij zien zoveel kansen om met de exportkredietverzekeraar duurzame ontwikkeling in gang te zetten en om maatschappelijk verantwoord ondernemen de kern te maken van het Nederlandse exportbeleid, maar op deze manier doen we het tegenovergestelde. Nederland geeft daarmee volstrekt onvoldoende prioriteit aan het beschermen van de mensenrechten van mensen in de projectomgeving van met de exportkredietverzekering gesteunde projecten. Dat heeft grote gevolgen voor mensenlevens over de hele wereld, te beginnen in de landen waar deze projecten plaatsvinden.

We kijken uit naar uw reactie en ontvangen die graag in ieder geval gelijktijdig met de beantwoording van de nog uitstaande Kamervragen.

Met vriendelijke groet,

Danielle Hirsch, directeur Both ENDS

Donald Pols, directeur Milieudifensie

Laurie van der Burg, senior beleidsadviseur Oil Change International

Annex

De feiten op een rij:

- Al in 2014 is er contact tussen Both ENDS en Atradius DSB over het Mozambique LNG-project vanwege een categorie A exportkredietverzekeringsaanvraag.
- In 2016 laat Atradius DSB in reactie op een navraag van Both ENDS over de due diligence weten dat 'de exporteur' de aanvraag heeft ingetrokken en dat daarmee de beoordeling van dit project door Atradius DSB wordt stopgezet.
- In de jaren daarna komt de aanvraag weer terug en hebben Both ENDS, alsmede Milieudefensie en Oil Change International, intensief contact (middels formele brieven, e-mails, bijeenkomsten e.d.) met de MVO- en financiële beoordelaars bij Atradius DSB over het Mozambique LNG-project. Voor de eigen informatievoorziening reist Both ENDS meerdere keren zelf naar Pemba en eenmaal naar Palma.
- Ook de boerenvakbond in Cabo Delgado, UPC, stuurt direct brieven aan Atradius DSB en spreekt met MVO beoordelaars van Atradius DSB in Mozambique over de risico's op sociaal en milieu gebied.
- Both ENDS onderhoudt gedurende meerdere jaren contact met de Nederlandse ambassade in Maputo over het Mozambique LNG-project, de lokale zorgen daarover en de Nederlandse betrokkenheid. Ook brengt het UPC in contact met de ambassade.
- Het geweld in Cabo Delgado start in 2017 en neemt steeds meer toe. De Mozambikaanse overheid blijkt van het begin af aan niet in staat het geweld een halt toe te roepen. Op 11 februari 2019 wijdt Both ENDS hieraan een aparte formele brief, gericht aan zowel Atradius DSB als de Nederlandse ambassade in Maputo. Hoewel Atradius DSB op de hoogte is van het geweld, blijkt dit voor de exportkredietverzekeraar geen reden om de verzekeringsaanvraag aan de kant te schuiven.
- 30 april 2019: Atradius DSB kondigt formeel aan een categorie A project in behandeling te hebben genomen in relatie tot het Mozambique LNG-project.
- 30 mei 2019: In een brief aan Atradius DSB (directeur en MVO-collega's) concludeert Both ENDS op basis van eerder met Atradius DSB gedeeld materiaal dat de risico's op het gebied van mensenrechten, milieu, corruptie, schulden en klimaat enorm zijn. Both ENDS waarschuwt dat het project:
  - Niet zal bijdragen aan economische, milieu en sociale vooruitgang van lokale gemeenschappen, integendeel;
  - Mensenrechten zal schenden;
  - Het voor gemeenschappen moeilijk zal maken voedsel te verbouwen en daarvan te leven;
  - In een dusdanige context van geweld wordt vormgegeven dat maatschappelijk verantwoord ondernemen niet mogelijk is.

In het licht van de zorgelijke ontwikkelingen in Cabo Delgado doet Both ENDS een beroep op Atradius DSB zijn verantwoordelijkheid te nemen door uit te leggen hoe het de zorgen adresseert.

- Juli 2019: Atradius DSB gaat op 'site visit' en moet dit per helikopter en voorzien van kogelvrije vesten doen, omdat het bereizen van de omgeving van het project volstrekt onveilig is geworden. Atradius DSB spreekt met vertegenwoordigers van lokale maatschappelijke organisaties, waaronder UPC. De vertaling wordt gedaan door een medewerker van Anadarko, de toenmalige projecteigenaar (later overgenomen door Total). De vertegenwoordigers ervaren in deze gesprekken een gebrek aan tijd en transparantie. Dit is voor zover ons bekend het laatste projectbezoek van Atradius DSB.
- 2 april 2020: Om er zeker van te zijn dat de observaties vanuit het maatschappelijk

middenveld worden meegenomen in een besluit over de exportkredietverzekeringsaanvraag, stuurt Both ENDS een brief aan uw ministerie. Hierin staan de belangrijkste zorgpunten nog eens samengevat.

- Zomer 2020 (exacte datum onduidelijk): de aanvraag wordt met een dekkingstoezegging gehonoreerd. Atradius DSB zegt later tegen Both ENDS en Milieudefensie dat de dekkingstoezegging betekent dat er een polis wordt uitgegeven als alles blijft zoals het op het moment van de dekkingstoezegging is en er een onderhandeling geïnitieerd wordt over een aantal specifieke sociale- en milieuvorwaarden. De aard van deze voorwaarden worden niet bekend gemaakt.
- 3 juli 2020: beantwoording Kamervragen leden Van Ojik en Van den Nieuwenhuijzen door minister Blok en minister Kaag over het geweld in Noord-Mozambique.¹
- 17 juli 2020: Total kondigt op haar website aan dat Atradius DSB betrokken is als exportkredietverzekeraar.² In antwoord op onze navraag bij Atradius DSB en de ministeries ontvangt Both ENDS de mededeling dat er nog geen polis is verleend. Het blijft volstrekt onduidelijk of en in welke mate de Nederlandse overheid het Mozambique LNG-project ondersteunt. Op verdere vragen van ons wordt geantwoord dat geen informatie kan worden verstrekt omdat er nog geen polis is afgegeven.
- 1 oktober 2020: na meerdere verzoeken via gesprekken en e-mails aan Atradius DSB en de ministeries, weigeren deze het sociaal- en milieu-actieplan (ESAP), dat zij samen met Total hebben afgesproken, te delen met lokale gemeenschappen en met ons. Tegelijkertijd stelt Atradius DSB nu juist er op basis van dit document voldoende vertrouwen in te hebben dat het project zal voldoen aan internationale standaarden. Het document zou onder een Non Disclosure Agreement (NDA) vallen en de juridische beperkingen die daaraan vastzitten zouden Atradius DSB en het ministerie beletten transparant te zijn. .
- 19 november 2020: in het AO van de Vaste commissie voor Financiën van de 2^e Kamer zegt staatssecretaris Vijlbrief: “In de beslotenheid van deze commissievergadering zeg ik, terwijl iedereen meeluistert, dat mevrouw Kaag en ik er best lang over hebben gedaan om dit te beoordelen. Dat geeft aan hoe ingewikkeld dit soort afwegingen zijn. Aan het eind van de dag hebben wij ervoor gekozen om dit project te dekken. Het is overigens formeel nog niet gebeurd. De beslissing daarover staat nog, maar wij hebben besloten om dit toe te staan. Wij deden dit mede omdat het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldbank en andere internationale instellingen tegen ons zeiden: dit project is per saldo goed voor de mensen in Mozambique. [...] In de case van Mozambique is een mvo-analyse gemaakt. Het is dus niet zo, zeg ik tegen de heer Alkaya, dat we een afweging hebben gemaakt tussen mensenrechtenschendingen en het economisch belang voor het bedrijfsleven. Nee, er was een mvo-analyse en er lagen rapporten van bijvoorbeeld de Wereldbank. Dat is een organisatie die ik heel hoog schat, juist ook als het gaat om zaken als mensenrechtenschendingen et cetera. Door deze analyses kwamen wij tot de balans dat wij ... Nogmaals, na twijfel. Mijn twijfel zat in het volgende: het is een fossiel project in een ontwikkelingsland waar het weleens niet zo goed is gegaan. Die afweging hebben we toen heel precies gemaakt. Ik kan het allemaal nogmaals opschrijven, maar we schrijven al zoveel op en we belasten de ambtenaren al zo zwaar, dat ik eigenlijk aan de vragenstellers wil vragen om dit voor kennisgeving aan te nemen.”³ Ook belooft de staatssecretaris voor de verkiezingen op 17 maart 2021 met een Kamerbrief te komen over scenario's om de steun voor fossiel-gerelateerde projecten af te bouwen. Deze brief is nog altijd niet aan de Kamer verzonden.

1 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020D28646&did=2020D28646>

2 <https://www.total.com/media/news/news/total-announces-signing-mozambique-lng-project-financing>

3 https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2020A02322

- 7 december 2020: Both ENDS, Milieudefensie, SOMO en Friends of the Earth Europe dienen WOB-verzoeken in bij het ministerie van Financiën, ministerie van Buitenlandse Zaken en Atradius DSB met betrekking tot alle documenten die toezien op de beoordeling en besluitvorming aangaande het Mozambique LNG-project en de ondersteuning vanuit de exportkredietverzekering. Het WOB-verzoek loopt nog altijd. Na uitgebreid en intensief de dialoog gezocht te hebben, en na Kamervragen over dit project, blijkt de staatssecretaris niet bereid tot het schrijven van een brief over de overwegingen achter de toekenning van exportsteun aan dit project. De enige manier die ons rest om toch informatie boven water te krijgen is een WOB-verzoek. Hoewel de termijnen van het WOB traject inmiddels al overschreden zijn, willen de ministeries pas 11 juni documenten aan ons toesturen, in verband met 'samenhang van de dossiers/documenten en de te volgen zienswijzeprocedure'.
- 29 december 2020 – 1 januari 2021: verschillende aanvallen zoals in Mondlane, zo'n 5 km en zuiden van de site van Total, en in Quitunda, het herhuisvestingsdorp van Total, zorgen ervoor dat Total tijdelijk de meesten van haar medewerkers evacueert.⁴
- 13 januari 2021: polis afgegeven voor Damen van bijna 3 miljoen euro.⁵ Projectomschrijving: "The ship will be deployed on an LNG project in Mozambique". De betrokkenheid van Damen bij het Mozambique LNG project was tot dan toe onbekend en de bekendmaking hiervan geschiedt alleen via het overzicht op de website van Atradius DSB.
- Februari 2021: Van Oord's schepen worden gesignaleerd in Pemba en Palma en voeren werkzaamheden uit terwijl er nog geen exportkredietverzekeringpolis is uitgereikt.
- 12 februari 2021: beantwoording Kamervragen lid Van den Nieuwenhuijzen.⁶ Hierin geven staatssecretaris Vijlbrief aan minister Kaag aan dat uitblijven van verbetering van de leefomstandigheden in relatie tot de ontdekking van de gasvelden kan hebben bijgedragen aan het ontstaan en voortduren van het geweld. Er wordt vermeld dat een dekkingstoezegging is gegeven, maar wordt verder niet ingegaan op de exportkredietverzekering.
- 2 maart 2021: Amnesty International publiceert een rapport waarin zowel de bewapende groepen als de Mozambikaanse overheid en private militairen van Dyck Advisory Group worden beschuldigd van oorlogsmisdaden tegen burgers.⁷
- 24 maart 2021: aanslag op Palma waarbij tientallen mensen omkomen, tienduizenden op de vlucht slaan en de schade in de miljoenen loopt.⁸ In totaal zijn dan al meer dan een half miljoen Mozambikanen uit het noorden van Mozambique gevlucht.
- 25 maart 2021: polis afgegeven aan Van Oord ter waarde van meer dan 900 miljoen euro⁹. Projectomschrijving: "Engineering, procurement, construction and commissioning of offshore infrastructure for the transport of gas from the seabed to an onshore LNG plant, Mozambique".
- 2 april 2021: artikel in NRC¹⁰ waarin wordt gesteld dat Nederland 600 miljoen "overweegt" te verzekeren, alsmede dat het ministerie van Financiën zich op de vlakte houdt voor wat

4 <http://bit.ly/Moz-513>

5 <https://atradiusdutchstatebusiness.nl/nl/documenten/ex-post-all-classification-2021.pdf>

6 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2021D06745&did=2021D06745>

7 <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/mozambique-civilians-killed-as-war-crimes-committed-by-armed-group-government-forces-and-private-military-contractors-new-report/>

8 <https://www.news24.com/news24/southafrica/news/fresh-attacks-in-mozambique-as-sa-military-companys-contract-comes-to-an-end-20210324>

9 <https://atradiusdutchstatebusiness.nl/nl/documenten/ex-post-all-classification-2021.pdf>

10 <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/04/02/nederland-bijft-zinnen-op-rol-in-gasproject-in-door-geweld-geplaagd-mozambique-a4038343>

betreft “wat dit [de aanslag op Palma en het stilleggen van de werkzaamheden van Total en Van Oord] betekent voor het besluit van de staat om al dan niet als verzekeraar op te treden in dit project”.

- 14 april 2021: Nederland en zes andere Europese landen lanceren de Export Finance for Future (E3F) coalitie waarin zij de steun voor fossiele projecten willen afbouwen.¹¹
- 26 april 2021: Total kondigt ‘force majeure’ af en trekt zich voor onbepaalde tijd terug.¹² Ook Van Oord heeft het werk inmiddels stilgelegd. Volgens experts zal het project zeker een jaar lang stilliggen, zo niet helemaal geen doorgang meer kunnen vinden, met als grootste verliezer de Mozambikaanse staat en haar burgers.¹³
- 30 april 2021: sinds 24 maart zijn 30.000 op de vlucht geslagen,¹⁴ 20.000 mensen zitten vast in Quitunda, het herhuisvestingsdorp dat Total heeft gebouwd.¹⁵ Zij worden niet geëvacueerd.
- 4 mei 2021: Atradius DSB publiceert een overzicht op haar website met daarin de exportkredietverzekering voor Van Oord Dredging and Marine Contractors BV aangaande het Mozambique LNG-project.
- 4 mei 2021: een juridisch advies stelt dat Staten een internationaalrechtelijke verplichting hebben om geen nieuwe steun te verlenen aan fossiele energie en daaraan gerelateerde projecten.¹⁶

Op basis hiervan stellen wij het volgende vast:

- Alle gesprekken die wij hebben gehad met Atradius DSB, ministeries en ambassade hebben geen wezenlijke verbeteringen voortgebracht voor lokale gemeenschappen.
- Het blijft nog altijd onduidelijk:
  - Hoe het Mozambique LNG-project financieel in elkaar zit en welk type verzekeringen zijn afgegeven;
  - Op basis waarvan u tot de conclusie bent gekomen dat het Mozambique LNG-project ‘per saldo’ geen negatieve impact heeft op mens, dier, milieu en het klimaat, en daarmee een polis kan worden afgegeven.
  - Hoe u een zorgvuldige monitoring van het project zult inrichten.
  - Hoe het Mozambique LNG-project precies financieel in elkaar zit.
  - In welk tempo Nederland de fossiel-gerelateerde exportsteun wil stopzetten en dat het ambitie niveau te laag is.
- Wel is duidelijk:
  - Dat u op de hoogte was van de zeer gewelddadige dynamiek rondom dit project, het risico op aanvallen, de duizenden doden en de honderdduizenden vluchtelingen.
  - Meer specifiek, dat u op de hoogte was van het feit dat mensen in Quitunda, die moesten verhuizen voor het project van Total en die wonen binnen het projectgebied van Total, niet veilig waren.
  - Dat u op de hoogte was dan wel op de hoogte had moeten zijn van de aanslag op Palma van 24 maart ten tijde van het nemen van het besluit over het verlenen van de

11 <https://www.tresor.economie.gouv.fr/Articles/2021/04/14/seven-countries-launch-international-coalition-export-finance-for-future-e3f-to-align-export-finance-with-climate-objectives>

12 <https://www.total.com/media/news/press-releases/total-declares-force-majeure-mozambique-lng-project>

13 <https://www.newframe.com/frelimo-gambled-everything-on-gas-and-lost/>

14 <https://www.unhcr.org/news/briefing/2021/4/608bb1be4/nearly-30000-people-displaced-march-attacks-northern-mozambique.html> en <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/30/un-nearly-30000-flee-mozambique-attacks-since-late-march>

15 <https://thenewshawks.com/sadc-states-scared-of-terrorist-reprisals-over-deployment/> en de nieuwsbrief van Joseph Hanlon <http://bit.ly/Moz-241>

16 <https://priceofoil.org/2021/05/04/eca-legal-opinion/>

- polis aan Van Oord.
- Dat er voor die tijd ook al sprake was van duizenden doden en een half miljoen vluchtelingen, schendingen van mensenrechten in het Mozambique LNG- project zelf, alsmede de ondertekening door Nederland van het klimaatakkoord van Parijs.
- Dat zowel u als uw ambtenaren als Atradius DSB wisten dat het Mozambique LNG project naast uitzonderlijk grote sociale, ook enorme milieu en klimaat risico's met zich mee brengt.
- Dat de posities van het IMF en de Wereldbank een belangrijke rol hebben gespeeld in uw afweging de polis te verstrekken. Echter was al in 2015 duidelijk dat het IMF Mozambique aanspoorde om zo snel mogelijk contracten te sluiten voor productie van LNG.¹⁷ De Wereldbank had duidelijke belangen in dit project.¹⁸ De Wereldbank verleende technische assistentie voor het Mozambique LNG-project onder de Mining and Gas Technical Assistance Project (MAGTAP), dat 50 miljoen aan financiering van de Wereldbank kreeg. MAGTAP heeft een belangrijke rol gespeeld bij het onderhandelen over de contracten, inclusief transacties van Total, ExxonMobil en Eni.
- Dat de door het IMF en Wereldbank geclaimde bijdrage van het project aan de SDGs richting de Tweede Kamer niet wordt onderbouwd. Ook over de eventuele bevindingen van eigen onderzoek van Atradius DSB wordt niet publiekelijk gerapporteerd.
- Dat eventuele randvoorwaarden bij de aan Van Oord verstrekte exportkredietverzekering niet zijn bekendgemaakt.
- Dat lokale gemeenschappen en maatschappelijke organisaties keer op keer in het duister tasten over de stand van zaken van de exportkredietverzekeringaanvraag. Alleen via beantwoording van Kamervragen dan wel formele brieven, het onderhouden van informeel contact of, zoals in het geval van de informatie over de toekenning van de exportkredietverzekering, door een toevallig bezoek aan de website van Atradius DSB, komt informatie naar buiten.

Wij concluderen dat:

- Uw vertegenwoordiger bewust informatie heeft achtergehouden dan wel onbekwaam heeft gehandeld richting de pers (NRC artikel 2 april). Deze handeling is later niet door het ministerie rechtgetrokken. Op basis hiervan is ook de Kamer onjuist geïnformeerd geweest ten tijde van het stellen van Kamervragen over dit artikel.
- Uw beslissing om twee polissen gerelateerd aan het Mozambique LNG te verstrekken in strijd is met uw plicht om mensenrechten te beschermen en de noodzaak ervoor in te staan dat de doelen van het klimaatakkoord van Parijs worden gehaald.
- Atradius DSB zich niet aan haar eigen transparantiebeleid heeft gehouden. Het sluiten van een non-disclosure agreement (NDA) die het juridisch voor Atradius DSB en de ministeries onmogelijk maakt belangrijke informatie over de voortgang van milieu- en sociale voorwaarden van het project met directe belanghebbenden bij die voorwaarden te delen, is in conflict met de doelstelling van het transparantiebeleid van Atradius DSB. Bovendien is het in strijd met de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en werd de polis pas 40 dagen na het verstrekken van de polis op de website van Atradius DSB geplaatst.
- De ministeries en Atradius DSB de lokale gemeenschappen en maatschappelijke organisaties onvoldoende op de hoogte hebben gehouden van wanneer bepaalde stappen in het proces werden gezet. Er is te vaak en te veel een beroep gedaan op gevoeligheid van bedrijfsinformatie dan wel op de moeilijkheidsgraad van het project. Dat laatste is juist

17 <https://www.offshore-energy.biz/imf-lng-projects-among-key-drivers-of-mozambiques-economic-growth/>

18 <https://www.brettonwoodsproject.org/2020/10/world-bank-and-imf-lend-support-to-mega-gas-project-in-mozambique-undeterred-by-growing-risks/>

extra reden om transparant te zijn.

- Atradius DSB zich niet aan haar eigen MVO beleid heeft gehouden. Wij kunnen niet anders concluderen dan dat het project per saldo ernstige negatieve gevolgen heeft voor mens, dier, milieu en klimaat.
- Door de verstrekte exportkredietverzekering de kans veel groter wordt dat de uit eigen vrije wil aangegane financiële en commerciële risico's van betrokken Nederlandse bedrijven worden overgeheveld naar de regering van Mozambique. Dat zal ten koste gaan van toch al zeer schaarse publieke middelen in Mozambique.
- Het MVO-beleid van Atradius DSB totaal ineffectief is; als oorlogsomstandigheden geen reden zijn om een aanvraag te weigeren dan wel een dekkingstoezegging te annuleren, dan is het MVO-beleid niet in staat om mens en milieu te beschermen.